

ft zich de Com-
leerquæstie's niet
uitpraak, maar
heeft zij aan de
den, waarin een
rationalisme, de
de ommekeer, de
de wedergeboorte
urde voor enkele
heden zou. Men
n oogenblik aan
Algemeenheid
geven aan een
a ontworpen is,
rede nog niet in
it wij behoefden,
de Synode zich
vreesde ik, dat
ou zijn, Vandaar
rapport, die in
ij mij dus in
reging, dat ik in
stelde, noch uit
er licht diene
hangende leerge
s, dat de omme
speling tijdens
gen. Door 's Hee
beschaamd. De
de leerquæstie's
elutie.
— een schoone
ng en "Fluologie"
was) — is het
stellers wijzen
ende nieuwswij
uit, dat binnen
lous plaats is
niet, dat kon
in deze zin wan
niet weinig kwa
eene vermaning
in alle hande
gelijk te midden
te dragen en in
te houden op
uw der gemeente
oor duizenden
Gevoelens van
Commissie van
ders Prof. Kuy-
r, Dr. Hockstra,
Dr. B. B. B. B.
ten vele harten
elke wijze van
de binnenkamer
al ontoedogende
aan onzen trou-
naar onze con-
tefeurstelling
een teeken ten
uit den heker
ts reggen over
men zal. Maar
dijk gekoesterd
roote meerder-
heden, naar regel
11.
e van deze be-
op heel ont
vertrouwen, de
yrede tusschen
rugkeeren! En
ven Naam niet
bezieling aan
k, welke haan
word aan
chter, waarin
er zijn reggen,
en heel verkre-
en door al de
s stemmen het
enomen was,
de Synode en
d was groote
gesteld werd,
dne taal ver-
Eer was groote
naardige wijze
was geleerd,
elen vreesden,
e verband op
e worden en
geschippen ten
de ernstige
aan. En toen
ekend waren,
e slechts ver-
n beoogd, en
ten van onder-
oals te Mid-
el, met een
d worden.
e beschamde,
ook ons blad
der kwæstie
Synode ernst
te beoogde,
ng te leggen,
neemingen —
een: "Waar
eren op ken-
er der verp-
te voor ieder
maar de ge-
ken hoort
kanis dood-
geestelijken
er heerschte
erzuchtigen
ind.
el der Com-
adende, de
ts te zeggen
bescheiden
ten opkwm,
onds bereid,
ag om, rond
en, en de
ten in bijzon-
verschiel-
alijd. Dat
niet anders,
doch er zijn
er en meer
en gedaan,
e hebben.
liefde blijkt
te bevestigd,
llende leer-
onderlinge
ken en aan
ler bewust-
adige voor-
enkema in
port al tot
ij door den
loten.
n zeer vele
in afgehan-
supplement
even iniet,
supplement

En 't is alleen uit de methode van werken te verklaren, doordien n.l. alle zaken eerst commissie-
staal worden behandeld, dat er in een kleine drie
weken zoo veel kan worden gedaan.
Natuurlijk, niet alle punten, die op een Generale
Synode ter tafel komen, zijn even gewichtig en
belangrijk. Toch zijn het al te gader zaken, die op
de mindere veranderingen niet bevestigd konden
worden, of die het belang van alle kerken gelden.
En zoo hebben ook de afgevaardigden naar de
Generale Synode te Utrecht hard moeten werken,
om te komen tot het resultaat, waartoe zij gekomen
zijn.
Waarbij niet vergeten moet worden, dat vooral
de rapporten der Deputaten, door de Arnhemse
Synode benoemd, veel arbeid en bespreking van de
Utrechtsche Synode hebben geleverd.
Wij behoeven maar te noemen het rapport over
Art. 36 der Geloofsbelijdenis en het rapport over
Art. 13 K. O., en het uitgebreide rapport der Zen-
dendende Deputaten, om daarvan eenige voorstelling te
geven.
En wat nu ons inderdaad is over de Utrechtsche
Synode? Wel, met dank, met ootmoedigen dank
aan den Heere, onzen God, mag worden gezegd, dat
zij een zeer gezegend verloop heeft gehad.
Met een bezwaard gemoed zijn wij naar deze
gewichtige kerkelijke vergadering gekomen, "en
een verlicht hart zijn wij huiswaarts gekeerd."
Terecht heeft de præsides, Dr. H. van Schelven,
wien uitnemende leiding van de Synodale verga-
dering boven onzen lof is verheven, in zijn slotwoord
gezegd, dat naar zijn overtuiging deze Synode
historische betekenis heeft om wat besloten is in
Art. 36 der Confessie, en historische betekenis zal
krijgen om wat in zake de leergeschiedenissen door deze
Synode is beslist.
Vooral het laatste genoemde mag al onze Gerel.
Kerken stemmen tot groeten dank aan den Heere,
aangezien dit resultaat door niemand was verwacht.
Betreft de leere Synode, en infra-lituarische betref-
fende de Eeuwige Rechtafding, betreffende de
Onmiddellijke en de Veronderstelde Weder-
geboorte is de Generale Synode tot een verklaring
gekomen, waarmede alle leden en adviseerende
leden zich hebben vereenigd, en waarin al de be-
zwaarde broeders zich konden vinden.
O, dat is van den Heere, en dat is wonderlijk in
onze oogen. Het bericht van deze Synodale beslis-
sing heeft dan ook allerwege reeds vreugde en
lijfschap in onze Kerken gebracht.
Een ambtgenoot in de bediening des Woords
schreef ons: "Voor het besluit in zake 'leergeschie-
denissen' heb ik God gedankt. Al had de Synode
niets gedaan dan dit, dan nog was haar arbeid
gegend".
En zoo is het.
Op de Generale Synode van Utrecht is het ge-
beiden, dat bij alle verschil van opvatting in onder-
geschikte zaken, de Gerel. Kerken van 1834 en
1836 waarlijk één zijn in geloof en in belijdenis,
en dat de aloude leuze: "God worde op het hoogst
verheerlijkt; de mensch worde op het diepst ver-
nederd"; de liefde heeft van aller hart.
Ook voor onze tegenstanders en voor allen, die
buiten zijn, heeft dit groote betekenis.
God heeft in dit opzicht onzen smaad van ons
gevoelen.
En waar wij Hem voor dezen uitdij hartelijk
danken, daar hebben wij er ook behoefte aan om
der Commissie van praedicties te dezer zake, en
met name Prof. H. H. Kuyper, die het rapport en
de verklaring opstelde, een woord van innige
dankbetuiging toe te brengen voor den gezegden
arbeid, hierin verricht.
Gebiede de Koning der Kerk over deze beslis-
sing en over al de besluiten der Utrechtsche Synode
voorts. Zijnen rijken reggen, en versterke en beves-
tigte Hij den vrede en de eenheid, die als vrucht
dezer Kerkelijke vergadering, onzen Kerken ge-
schonken is.
Worde daarbij, naar den wensch van den Voor-
zitter, door een legelijk, in woord en geschrift,
alles vermeden, wat op eenige manier zou kunnen
verstoren het heerlijk resultaat, dat nu verkregen is.
Zoo zij het.
Ook de redacteur der *Amsterdamsche Kerk-
blad* laat eenzelden toon hooren:
Met dank aan den Heere mag teruggezien
worden op wat door de Generale Synode te Utrecht
is verricht. Verschillende belangrijke punten zijn
aan de orde geweest en tot een gelukkig einde
gebracht.
De kerkenorde is hersteld; over de toepassing
van artikel XIII dezer kerkenorde viel een
beslissing, die wij vertrouwen, dat van blijvende
betekenis zal zijn, een betere verhouding
van de Kerken in ons vaderland werd voorbereid
door het aannemen der deeling van de provincies
Zuid-Holland en Friesland, elk in twee, zodat er
voortaan zijn zullen twaalf particuliere synoden in
stede van tien; op nieuw is geregeld de bepaling
van wat door het ressort van iedere dezer parti-
culiere synoden voor de generale kosten van het
kerkelijk leven behoort bijeen te worden gebracht.
Toch waren dit nog niet de zaken, waarop voor-
namelijk aller oog was gevestigd; veelmeer gold
dat van het graven tegen de zinnende in artikel
XXXVI der Geloofsbelijdenis, waarin als een deel
van het ambt der overheid genoemd wordt het
weten en uitroepen van allen valschheid godsdienst
en ketterij; en ook van die omtrent de 'leergeschie-
denissen', gelijk men dat met eenen geveelenden
naam in de laatste maanden gewoon is geworden
te noemen.
Met ernst en in het besef van het gewicht
dezer aangelegenheden heeft de synode daarover
gehandeld; zij wist daaraan het grootste deel
van den vóórstaanden dag van haar bijeenzijn;
zij vergaderde toen van 3 morgens 9 tot 3 avonds 10
uur, met twee pauzen, van 12 tot 1 uur en van
4 tot 7 1/2 uur.
Doch d't niet alleen; want ook in die betrek-
kelijk weinige uren had zij zoo omvangrijken
arbeid niet kunnen volbrengen, ware deze niet
voorbereid geworden op zoo uitnemende wijze
als feitelijk het geval is geweest.
Voor wat artikel XXXVI aangaat, is reeds
maanden geleden een advies verschenen, waarin
al wat te dezer zake dien kon bijeen was gebracht
zowel historische als geestelijke als aandoening van
de beginselen, welke deze materie beheerschen,
was daarin geleverd; en tevens was in een con-
clusie aangegeven, wat naar het oordeel der
adviseurs uit deze gegevens als gevolgtrekking
voortvloet; waarbij zich dan nog voegde het
advies eener commissie van leden der synode en
adviseurs, die naar aanleiding van dit advies en
andere ingekomen oordeelen, der synode raad
gaven aangaande wat het best ware te doen.
En ten aanzien van het andere punt, dat der
'leergeschiedenissen', was eveneens een advies uitge-
bracht door eene commissie van praedicties, welke
de betekenis en waardij uzer verschillen in het
licht stelde en deze tegen elkander wog; en daar-
na de leden der synode in staat stelde vooraf
hunne gedachten over deze dingen te doen gaan
en met helder inzicht een oordeel te vellen.
Zó voorbereid kwamen de zaken ter tafel en
konden alzo in betrekkelijk korten tijd worden
afgedaan.
In welken zin dat geweest is ten aanzien van
het graven tegen de bekende woorden in artikel
XXXVI der Belijdenis is kort te seggen, aangezien
besloten werd de geïncrimineerde woorden te
schrapen.
Het gevallen besluit in zake de 'leergeschiedenissen'
is niet zoo met een paar woorden wèer te geven;
liever verwijzen wij onze lezers naar het schoone
stuk, dat ook in het verslag der synode werd
opgenomen, maar waaraan wij liever een afzon-
derlijke plaats in onzen *Kerkblad* afstaan, opdat
het door een legelijk gelezen worde en alzo het
beoogde doel goed worde bereikt.
De conclusie van dit laatste rapport werden
met algemeene stemmen aangenomen.
De betekenis van dit laatste kan niet licht
te hoog worden aangelegd.
Ieder, die in ons kerkelijk leven medegeleefd
heeft gedurende de jongste maanden, weet, dat
over sommige punten der leer niet gering ver-
schil van gevoelen gekoesterd werd; en dat van

sommige zijden de verschillen zelfs werden aange-
schierpt tot tegenstellingen; ja reeds deden onheil-
spellende geruchten aangaande verdeeldheid en
scheuring de ronde.
En niet nu, wat gezegende uitlating de Heere ter
synode bereidde, dat eene uiteenzetting der ver-
schillen in haar wezen en betekenis gegeven worden
kon, die aller ineeneming wegdreef.
Het was een kostelijk oogenblik, toen de uit-
slag der gehouden stemming bleek; aller harten
werden verblijd; en de Naam des Heeren werd
gedankt.
Wij vertrouwen, dat ook alom in de Kerken
eenzeldige gevoelens de harten vervullen zal en
wederzijdsche toenadering daarvan de uitnemende
vrucht zal mogen zijn.
Wij hopen, dat men alom zich beijveren zal,
om te spreken en te schrijven in den geest van
wat nu te Utrecht is besproken en bepaald.
Dan zal het vertrouwen wederkeren; dan zal
de band der eenigheid worden gesterkt; dan al
de liefde hare werking weer doen; en dan zullen
de Kerken weer groeien en bloeien en zijn tot
eere van den Heere, haren God, en van Jesus
Christus, haren Koning.
Kort maar krachtig nit zich de *Gelderische
Kerkblad*:
Wat een voorrecht tot de Gereformeerde Kerken
te behooren. Twee synoden vergaderden grimen
tijd tegelijk. De pseudo-synode van den Haag en
de echte synode. De eerste begon met hoop te
geven, dat een predikant, die het heidendom hoe-
ger acht dan het christendom, zou verharde
worden zijne leer ambtelijk te verbreiden in...
zij handhaafde Dr. Louis Böhler op grond, dat
ieder moet kunnen leeren in de kerk wat hem
goed dunkt! De ware synode kwam te Utrecht
samen, met eenige vrees, dat broeders, die bijeen
hooren, van elkaar verwijderd zouden raken.
Dit bracht tot gebod. Met veel wijsheid en voor-
zichtigheid; in broederlijke liefde; en kennelijk
onder de besturing van den Heiligen Geest be-
gonnen de vergaderingen met kleine zalen en
ging het al klimmende in belangrijkheid voort,
zoodat aan het einde de groote kwæsties van de
revisie van art. XXXVI der Confessie en van de
verschillen aan de orde kwamen. Wij hopen
er nog op terug te komen; maar dit kan, met
dank aan de goede gunste onzes Gods, verklaard
worden: zeldzaam eenstemmig, inniger verbonden
met elkander dan bij den aanvang werden de be-
sluiten genomen. De Heere zij gedankt. Het was
eene mooie, hoogst gewichtige en gezegende synode.
Niet minder beslist laat de *Friesche Kerkblad*
zich uit:
De Synode van Utrecht is allerszins eene zeer
gewichtige geweest, en volkomen terecht merkte
de præsides Dr. van Schelven, bij de sluiting er
van op, dat zij ook in historisch opzicht belangrijk
zij.
Met name bij tweeërlei komt dat uit. Vooreerst
in de *uutemende* aanneming van het rapport, dat
ingediend werd over de leergeschiedenissen. Het was
aanmerkelijk om aan te zien hoe een kerkelijk leven
door die onderlinge leergeschiedenissen van in-
nere kracht beoefend werd. Er werd veel meer van
gemaakt, dan het in werkelijkheid was, het ver-
trouwen werd gesticht, en voor waardering was
geen plaats. Laat ons hopen dat er thans olie op
de wateren mag zijn uitgestort en dat alles door
den vrede weer zal gaan bloeien. Dat zal strekken
tot eere Gods en de komst van Zijn koninkrijk
al er door bevordert worden. Waar *leefde* woont
gebede de Heere Zijnen zegen.
En in de tweede plaats zal deze Synode in de
herinnering blijven voortleven door haar *klachte*
dand, van eene noodzakelijke verandering in de
Confessie aangebracht te hebben. In artikel 36
stond eene zinnende, waartegen reeds jaren lang
een zeer ernstig graven gevoelen was. Daar was
niet meer de geloofde dat het ambt der *over-
heid* elachtie van welen en uit te roeien niet als
wij die woorden verstaan in den historischen zin,
en ze niet iets anders laten betekenen dan onze
Vaders er in hunne dagen mede bedoeld hebben.
Waar nu met *algemeene* stemmen het bezwaar
tegen die woorden in de Belijdenis als *gegrond*
werd erkend, daar moest natuurlijk op wat wijze
ook, publiciteit aan dat oordeel gegeven worden.
Sommigen wilden die zinnende tusschen twee
haakjes zetten, opdat ieder zou kunnen zien dat
ze er oorspronkelijk wel in behoorde, maar dat
door die haakjes eene wijziging was aangebracht.
Andere wilden op betere tijds wachten om een
nieuw positieve geschiedte in artikel 36 in te dragen.
Maar de meerderheid besloot om thans reeds tot
schraping van die gewraakte woorden over te
gaan. Dat besluit is wellicht genomen. En zoo staan
dus die woorden nu niet meer in de Belijdenis
der Gereformeerde Kerken. In latere uitgaven
zullen ze niet meer voorkomen, en wij zullen wel
doen ieder in zijn boek met Liturgie en Catechismus
en Confessie in de Belijdenis die woorden thans
door te halen, als hebbende geen recht van bestaan
meer.
Wij hopen later nog wel eens gelegenheid te
hebben over het een en ander aangaande de be-
langrijke Acta dezer Synode iets meer te schrijven,
maar thans wenschten wij reeds een groote blijd-
schap en dankbaarheid uit te spreken en over de
gevalen beslissing in zake de onderlinge leerges-
chiedenissen der Gereformeerde en over de kloekheid
om te schrappen uit de Belijdenis wat niet meer
was de inhoud van het geloof der gemeente.
Terwijl wij ten slotte ook nog het gezamenlijk
aanhalen van Da. Laman in het *Zeeuwsch
Kerkblad*:
Er is reden om dankbaar te welen, omdat deze
kerkelijke vergadering zulk een veel verloop had
en op onderscheidene gewichtige punten zulk een
aangename eenstemmigheid heeft gepenbaard.
Vooral het rapport over de leergeschiedenissen, zoo
innig aangenomen, is een stuk van groote be-
tekenis. Niet om de nieuwe geschiedpunten die
het opent. Maar om de groote en wijze voor-
zichtigheid, waarvan het getuigt. Indien er steeds
in deze geest gesproken en geschreven ware, hoe-
veel kwaads ware er verhoed.
Doch wat geschied is, kan niet herroepen, wel
vergeten worden. Zou werkelijk deze Synode een
keerpunt zijn geweest in ons kerkelijk leven? Zullen
we niet meer achterwaarts zijn, maar voortwaarts
streven onder één banier tot een doel? God geve
het! Want broederloof is het jammerlijkste
schouwspel, dat de kon kan aanschouwen.
In Japan is er oproer vanwege den vrede. Zij
het onder ons niet zoo. Zij er onder ons vreugde
en dankbaarheid. Indien wij waarlijk gelooven
aan de regering van Koning Jesus over zijne kerk,
dan zeggen we met het oog op de verkregen uit-
komst; het is van den Heere geschied! Hem zij
de lof!
We meenden ditmaal een ruimer plaats dan
gewoonlijk, aan ons persoverzicht te moeten
afstaan, om te doen zien, hoe uitnemend de
Utrechtsche Synode geslaagd is.
Natuurlijk ontbreekt ook de dissonans niet.
Hollandia oefent een scherpe critiek op de
beslissing, die de Synode in zake Art. XXXVI
der Confessie nam.
Op die critiek komen we later terug.
Hier was het om den generaal indruk te doen.

Officiële Berichten

NOODIGE RECTIFICATIE.

In het persverslag van de zittingen der Gene-
rale Synode, waarvan de proeven, spoedshalve,
niet alzo door ons gecorrigeerd konden
worden, slopen eenige zinnstortende drukfouten

en ook enkele weglatingen. De meeste heb-
ben echter geen zakelijk belang en zijn zoo in
het oog vallend, dat de lezer zelf ze aanstonds
verbetert.
Anders is dat met de feilen in eene der
conclusies van het Rapport der praedictie-
rende commissie over het graven tegen
Art. 36 N. G. B.
Het persverslag geeft te lezen:
„De 3de conclusie van de meerderheid der
commissie, strekkend om te verklaren, dat er
geen vorm in is aan te wijzen om aan dit
bezwaa tegenwoordig te komen”, komt in discussie.
Dit moet zijn: „Doch oordeelt dat er geen
wijze te vinden is, om aan dit graven teg-
moet te komen, zonder revisie van art. 36,
waarvoor zij den tijd nog niet gekomen acht.”
De commissie voor 't persverslag
L. ABRAHAMZ,
K. FERNHOOT MZ.
De kerken der classis Amersfoort worden
bijsgevoerd op Dinsdag 10 Oct. a.s. in de
consistoriekamer van kerk A te Amersfoort.
Namens de roepende kerk te
Maarsdijk.
Ds. A. Bolwijn, *Consulent*.
Agendum voor de zesde Provinciale
Diaconale Conferentie der gere-
formeerde kerken in de provincie
Noord-Holland d.v. te houden op
Dinsdag 26 September 1905, in
de Bethelkerk, Kanaalweg, te Hel-
der. Aanvang des morgens ten
tien uur.
1. Opening der vergadering.
2. Voorlezing van de presentielijst der ver-
tegenwoordigde Diaconen en lezing der notu-
len van de 2e Prov. Diacon. Conferentie.
3. Mededeelingen van het Comité.
4. Referaat te houden door den WelErv.
Zeegel, Heer Prof. Dr. H. H. Kuyper, van
Amsterdam. Onderwerp: *De roeping der Dia-
conen om armoede te voorkomen*.
Hierna zal gelegenheid geboden worden met
den spreker van gedachten te wisselen.
Pauze.
5. Wat is het oordeel der Conferentie over
de circulaire aan de Diaconen gezonden, om
te komen tot oprichting van een Christelijk
Sanatorium voor longlijders? (*Zaandam B.*)
6. Zijn Christelijke inrichtingen ter verpleging
van krankzinnigen, idioten en zenuwlijders, als
te Veldwijk, Ermelo en Zeist, of ook stichtingen
als te Wagenborgen, Nieuwveen, enz., werkelijk
als stichtingen van *Barmhartigheid* te beschou-
wen, en zoo ja, in welke verhouding staan dan
onze Diaconen tegenover die inrichtingen?
(*Helder*).
7. Welke zorg besteden Diaconen onder de
tegenwoordige omstandigheden aan de verpleging
van arme krankzinnigen? (*Enkhuizen*).
8. Wat is het oordeel der Diaconale Verga-
dering omtrent de aanvraag van steun bij het
Burgerlijk Ambtbestuur, zoolang de kas der dia-
conie niet geheel is uitgeput? (*Sint Paneras*).
9. Waarom is volgens het Gereformeerde
Kerkrecht een „Diaconaal Supplementfonds” voor
schoolgaande kinderen in het instituut niet op
haar plaats? (*Helder*).
10. Behooren ouders welke zonder meer sup-
pletie van schoolgeld ontvangen uit een door
de diaconie beheerd fonds, van het kleriech-
verstuken te worden en is de diaconie verplicht
de namen van dergelijke ouders aan den Bur-
gemeester op te geven? (*Helder*).
11. Is het goetloofd om voor een bepaald
geval dat veel geld kost, een wettelijke of
maatschappelijke bijdrage te vragen?
(*Zaandam B.*).
12. Is het eene Diaconie der Ger. Kerk ge-
oorloofd, pogingen aan te wenden een arme
broeder of zuster der gemeente, zonder dat zij
daartoe de begeerte te kennen geven, naar eene
andere gemeente te doen verplaatsen? (*Edam*).
13. Heeft het diaconambt eene roeping te
vervullen om volgens het eerste deel van dat
ambt (de formulier ter bevestiging), vele goede
middelen tot hulp der armen te vinden bij
broeders en zusters, welke de gewone middelen
niet steunen door het veronachtzamen van de
onderlinge bijeenkomsten of ook door wettige
verhindering er van, b.v. wegens ziekte enz.? (*Helder*).
14. Wat behoort naar het oordeel der con-
ferentie bij de gewone aankondiging der col-
lecten onder den dienst des Woords vóór te
gaan, de behoeven voor de oefening der barm-
hartigheid of die van den kerkdienst? (*Helder*).
15. De conferentie spreke de wenschelijkheid
uit, dat in het „Jaarboekje der Ger. Kerken”,
uitgever v. d. Sluis en in het „Handboek ten
dienste der Ger. Kerken” uitgever Le Coindre
voortaan eene adrelijst der Diaconen worde
opgenomen. (*Comité*).
16. De diaconie van Amsterdam zag gaarne
het volgende onderwerp als referaat behandeld:
„Ligt het op den weg der Diaconieën, 't zij
elk voor zich of in vereeniging, om gevolg te
geven aan de Kinderwet die op 1 Septem-
ber a.s. in werking treden?”
Om verschillende redenen kan het Comité
aan dit verzoek niet voldoen. Gaarne wordt
echter aan de broeders algevaardigden de ge-
legenheid gegeven dit punt enigzins toe te
lichten, opdat eene vruchtbare bespreking kan
volgen.
17. Zal de Conferentie bestendig blijven en
zoo ja, kan men zich vereenigen met het voor-
stel, als plaats van samenkomst Broek op Lan-
gendijk aan te wijzen? (*Comité*).
18. Rondvraag.
19. Sluiting der vergadering.
Agendum voor de vergadering van
Geref. kerken in de classis Gouda,
te ooden D. V. op Dinsdag 10 Oc-
tober 1905, aanvang voorm. 9 uur,
in de Noorderkerk aan de Turf-
markt te Gouda.
1. Opening.
2. Onderzoek der credentiebewijzen.
3. Aanwijzing van het moderamen.
4. Lezing en vaststelling der notulen.
5. Ingekomen stukken.
6. Instructie.
7. Examen van den cand. A. M. v. d. Berg,
beroepen pred. te Maandrecht.
Exegese O. T.: Psalm 34; Jes. 35.
Exegese N. T.: Gal. 1; Efeze 2.
8. Bezwaarschrift en eueracht aanvrage van
Ds. J. A. de Jong. Rapport van dep. der Prov.
Synode in deelen.
9. Rapporten a. v. kerkvisitatoren in zake
de gehouden kerkvisitatie; b. van kerkvisitatoren
in zake wijzigingen in de regeling der visitatie.
10. Rondvraag naar Art. 41 D. K. O.

11. Regeling der consuleschappen en vacan-
turen.
12. Sluiting der collecten voor de Vrije Un-
iversiteit en hulphulp. stud.
13. Verdeling der classicale kosten.
14. Rekening en verantwoording door de
onderscheidene deputaten.
15. Benoemingen.
16. Aanwijzing van de roepende kerk voor
de volgende vergadering.
17. Toepassing, zoo noodig, van Art. 43
D. K. O.
18. Lezing der korte notulen.
19. Sluiting der vergadering.
Namens de roepende kerk van Sluipwijk,
B. J. Esser, *Præsides*.
K. BOTT, *Secretaris*.
Sluipwijk, 13 Sept. 1905.
Buitenland.
Duitschland. Nog eens de zaak van
Dr. Mauritz.
Gelijk wij reeds mededeelden, heeft de senaat
van de stad Bremen, dus een politiek lichaam,
verklaard, dat de doop, door den predikant
Mauritz bediend, ongeldig was, omdat deze niet
bediend was met de instellingswoorden, terwijl
den leeraar geboden werd, desverlangd de door
hem gedoopte kinderen over te doopen. De
ouders van de door hem gedoopte kinderen
staken de hoofden bijeen en besloten geen
wetigen doop voor hunne kinderen te verlan-
gen, terwijl zij ook den senaat verzochten, het
daarheen te sturen, dat kerk en staat van
elkander zouden gescheiden worden. Wanneer
dit geschiedt, zullen in de eerste plaats predi-
kanten als Mauritz in het gedrang komen. Op
den duur hebben de menschen geen geld over
voor de prediking van het ongelooft. Wij zijn er
althans van overtuigd, dat vele moderne predi-
kanten een anderen werkring zouden moeten
zoeken, zoo spoedig zij geen bezoldiging van
den staat meer krijgen.
Voortaan zullen de kerken, die attestaties uit
Bremen ontvangen, moeten onderzoeken of hij
of zij, die uit die stad kwam, door Dr. Mau-
ritz gedoopt is. Immers, in geen enkele kerk van
Duitschland heeft men bestaan wat Dr. Mauritz
deed: een doop bedienen, welke den naam van
doop niet dragen kan, omdat daarbij niet in
den naam van Vader, Zoon en Heilige Geest het
Sacrament bediend werd.
De senaat van Bremen heeft, al keurde hij de
handeling van den predikant Mauritz, in zake
het bedienen van den doop af, verder niets tegen
den afwijken predikant ondernemen.
Frankrijk. Voorbereiding tot den
strijd.
De geestelijkheid der Roomsche kerk in Frank-
rijk maakt zich gereed om den nieuwen toestand,
die er geschapen wordt wanneer de scheiding
van kerk en staat definitief tot stand komt, te
aanvaarden. Dan krijgen de geestelijken geen
tractement meer, al wordt hun voorloopig nog
wat pensioen uitbetaald, en moet dus voorzien
worden in de bevoordeling der pastoren en de
kosten van den eeredienst.
De wet schrijft voor, dat er vereenigingen zul-
len opricht worden die de zorg voor den
eeredienst op zich zullen nemen en aan welke
ook de kerkgebouwen zullen afgestaan worden;
doch de meeste bisschoppen zijn daarvan niet
gediend. Zij willen liever parochiale vereeni-
gingen stichten, waarover de staat geen con-
trole heeft en die zij naar hunne hand kunnen
zetten. Wanneer deze tot stand komen is het
te verwachten, dat er strubbelingen zullen ont-
staan. De regering zal alleen met de door de
wet voorgeschreven vereenigingen willen han-
delen, en de bisschoppen zullen verlangen alleen
te doen te hebben met de parochiale vereeni-
gingen.
N.-Amerika. Uit de Presbyteriaanse
sche kerk.
De General Assembly of Synode van de Presb.
Kerk, dit jaar te Winona Lake vergaderd, heeft
de uitgave van een zoogenoemd Prayer Book
geautoriseerd. In 1905 kwamen van de Synode
van New York en van de presb. van Denver
ter Gen. Ass. voorstellen, verzoekende eenige
eenvoudige formulieren, ten gebruike bij de
sacramenten, huwelijken, begravenissen en bij
den gewonen godsdienst. Een cons. werd be-
noemd met Rev. Dr. Henry Van Dyke, Prof.
aan de universiteit van Princeton, tot voorzitter.
In 1904 rapporteerde deze commissie en voegde
er tevens een apologie bij, waarin zij reken-
schap van haar arbeid gaf. De Gen. Ass. van
dit jaar heeft tot publicatie van het voltooide
werk besloten.
The Independent, van New York, maakt onder
meer de volgende opmerking:
„Indien het ons werd toegestaan iets uit dit
Prayer Book te verwijderen, het zou de Aposto-
licke Geloofsbelijdenis zijn. Er wordt nadruk
op gelegd, dat belijdenis van iemand geloof
een wezenlijk deel van zijn eeredienst uitmaakt.
Maar is niet reeds het feit van godsdienst een
belijdenis van iemand geloof? Belijdt iemand
zijn geloof niet als hij van harte mee bidt? Of
kan iemand „Rock of Ages” zingen, zonder zijn
geloof uit te spreken?”
Verder heeft de Apostolische Belijdenis een
bijzonder slechte geschiedenis. In Engeland is
er heel wat moeite om geweest, evenzoo in
Duitschland. Waarom zouden de Amerikaanse
Presbyterianen zichzelf onder een juk plaatsen,
dat voor hunne broeders bleek ondragelijk
te zijn? De Apost. Bel. bevat een artikel, dat
door de Protestanten moet worden verworpen:
(Ik geloof eene heilige, algemeene, Christelijke
kerk). Verder een artikel, dat niemand langer
geloofd (de opstanding des vleeschs). Dan is
er een artikel, waarin een leer beleden wordt,
waaraan vele voornaam geleerden thans hebben
uitgemaakt, dat ze in latere eeuwen is opgeko-
men, en waarvoor in de toekomst ongetwijfeld
nog gestreden zal worden (de geboorte van
Jesus uit de maagd Maria).
We kunnen hieruit zien, dat er in de Pres-
byteriaanse kerk, al is zij, als alle kerken in
de nieuwe wereld, eene vrije kerk, wel het een
en ander luijt, dat niet daarin behoort. Ook
is het opmerkelijk dat eerst het voorgaande jaar
genoemde kerk eene liturgie kreeg. Hoe deed
men dan vroeger bij sacramentsbediening?

waarin bevolen wordt, al het goed dat aan die
kerken ontnomen werd, weder terug te geven.
Zelfs zal het rijk de geheele opbrengst der
goederen, gedurende den tijd waarin deze in
het bezit der regering waren, aan genoemde
kerk uitkeeren. Voorts wordt in dezelfde ukase
den stadhouders vrijheid gegeven, toe te
staan, dat aan de kerken en kloosters der
Armeniërs gemeentelijke scholen verboden
worden. Door de regering waren toch alle
Armenische kerkelijke scholen gesloten.
Mocht de zaak de voldoening smaken, dat
zijn oogen het aanschouwen, dat gerechtigheid
een volk verhoogt!
Velen zal het verwonderd hebben, dat in de
Russische Oostzee provincien zoo veel schande-
lijke dingen tegen de Lutherische kerk en vooral
tegen hare dienaren gedaan zijn. Versterking
van de godsdienstoefeningen, mishandeling der
dienstdoende predikanten, waren een tijd lang
aan de orde van den dag, zoodat het consisto-
rium besloot de godsdienstoefeningen te doen
ophouden, daar waar de gemeente de baldadig-
heden in de kerkgebouwen onder den dienst,
lijdelijk had toegelaten.
Het blijkt nu, dat er in 1900 eene Lettische
sociaal-democratische partij is gesticht, die zich
drie jaren lang er op toegelegd heeft, om in alle
stille leden te werven, en aansluiting bij socia-
listische organisaties in Rusland en in andere
landen te zoeken, om eerst in 1903 voor het
eerst op te treden. Er was nog eene andere
partij ontstaan, die een meer anarchistische
kleur draagt, en den naam van „Vereeniging”
aanneemt, terwijl de sociaal-democraten zich eene
„partij” noemden.
In dit blad willen wij het werken en woelen
van die „vereeniging” en die „partij” niet schet-
sen. Alleen willen wij er op wijzen, dat de
„partij” het wist gedaan te krijgen, dat toen de
algemeene werkstaking te Riga, Mitau, Libau en
andere plaatsen haar hoogste punt bereikt had,
deze besloot de beweging ook op het platte-
land over te brengen. Dit is gelukt. Het is
daarom niet juist wanneer men beweert, dat de
onlusten in Lijland en Koerland ontstaan zijn
ten gevolge van maatschappelijke misstanden;
eene goed georganiseerde revolutionaire partij
is in die streken aan het werk, die het reeds zoo
ver heeft weten te brengen, dat in beide pro-
vincien anarchie heerscht. Op enkele Evange-
lische kerkhoven hebben formeel gevechten
plaats gehad, waarbij van vuurwapenen gebruik
gemaakt werd, tusschen de revolutionaire ben-
den, die den predikant wilden verbieden zijn
ambt uit te oefenen, en de grondbezitters, die
de orde wenschten te bewaren en den predi-
kant voor mishandeling wilden vrijwaren; op
de landerijen van de grondbezitters zijn schu-
ren vol met graan in brand gestoken: men viel
op de pastoren, om het kerkelijk archief, en op
gemeentehuizen aan, om de lijsten waarop de
belastingen schuldigen en de dienstplichtigen ge-
screeven waren, te vernielen; en de regering
schijnt machteloos, aan dit alles paal en perk
te stellen.
Wij hopen dat wanneer het Russische leger
uit Oost Azië is teruggetrokken, het der regering
gelukken zal, de orde in de Oostzee-pro-
vincien te herstellen. In elk geval is het ver-
bijldend, dat de zaak niet enkel vrijheid van
conscientie verleend heeft, maar dat hij ook
ten opzichte van de Armenische kerk het aange-
daan onrecht heeft hersteld. Dit belooft veel voor
de toekomst.
Nadat wij dit schreven, heeft de Russische
regering de krijgswet in Koerland afgekondigd,
terwijl een commissie zich naar Lijland af-
begeven, met volmacht om betere toestanden
in het leven te roepen. Daarbij is het drukken
van het blad, dat van uit Petersburg de Letten
steelsmatig opruide, de *Pet. Avnia*, verboden.
Een begin met het herstel van de orde is dus
gemaakt.
WINKEL.

Voor Kinderen.

TWEE WEGEN.

X.

IN DE LEERSCHOOL.

Terwijl deze dingen te Utrecht plaats von-
den, was Piet, de jongere broeder, nog altijd
werkzaam gebleven op het kantoor van den
koopman Te Water op den Fluweelen Burgwal
te Amsterdam.
Piet was een jongen, die hart had voor zijn
werk, en niet als vele trage dacht: „hoe min-
der hoe liever; hardlooper zijn doodlooperen”,
al waren er ook onder de klerken die zoo
spraken, wel te verstaan als de patroon het
niet hooren kon.
De boekhouder merkte met genoegen, dat er
in den jongen een man van zaken zat, en deed
alle moeite om hem tot zulk een te vormen,
maar tot wat beters nog tevens, namelijk tot
een, die boven alle zaken en bezigheden de
vreese Gods stelde. Ook de koopman had reeds
meermalen opgemerkt, dat de jonge Schravers
— want was, net en nauwkeurig op werk en
tijd, en wakker in alles. Meer dan eens zei hij
tot den boekhouder: „U moet maken, dat dat
jonge mensch hier blijft. Dan zal ik wel voor
hem zorgen en heeft hij een goede toekomst”.
Op een morgen was Pieter vroeg naar het
kantoor gegaan. Want er was een schip uit
Barbarie gekomen en hij wist, dat het beden
zou beginnen te lossen, en dan was er altijd
veel te doen ook voor hem, die allerlei kreeg
op te teekenen. Hij was er dan ook al voor
den kantoor tijd, half negen in den morgen.
Juist had de Zuiderkerk toren dat uur geslagen,
toen er geklopt werd, en een vreemdeling het
kantoor binnentrad, waar zich buiten hem en
Pieter nog niemand bevond.
Op de vraag van de laatste, wat mijnheer
wanschte, gaf de vreemdeling in het Fransch
antwoord en reikte tegelijk een geschreven stuk
over. Pieter was reeds ver genoeg gevorderd,
om het geschrevene, dat eveneens Fransch was, te
kunnen lezen, en ook in die taal te antwoorden.
Het was een brief van een handelshuis te Li-
vorno, dat verzoekt van den brenger duizend
dukaten te betalen of de waarde daarvan, op
afrekening van gelden, die men nog van den
heer Te Water had te vorderen.
Daar hij op dit oogenblik de eenige bediende
op het kantoor was, had Pieter den brief gele-
zen, wat anders zijn werk niet was. Hij begreep
wel dat de anderen, wegens de aankomst van
het schip, nog wel een paar uren konden uitblijven,
en verzocht dus den vreemdeling, straks te wil-
len weerkomen. De man had echter niet
veel zin in, en wilde beslist dadelijk het geld
hebben. Dit vertelde hij met zulk een drift en
gedroeg zich daarbij zoo onrustig, dat Pieter
het wel wat vreemd vond. Toen dese echter
nog eens zei, dat hij nu niet kon uitbetalen,